

Hallituksen esitys Eduskunnalle paineastialain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Valtionhallinnon norminannon uudistamiseen liittyen ehdotetaan, että ministeriön ja valvontaviranomaisen toimivallasta antaa paineastioiden valvontaa koskevia määräyksiä ja ohjeita säädettäisiin yksityiskohtaisesti laissa.

Esitys sisältää lisäksi eräitä muutosehdotuksia, jotka ovat tarpeen harmonisoitaessa paineastiasäännöstöä Euroopan yhteisöjen direktiivien mukaiseksi.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuonna 1991.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja uudistuksen syyt

Kauppa- ja teollisuusministeriön toimivalta paineastioita koskevien määräysten antamiseen perustuu tällä hetkellä asetuksen tasolla säädettyihin valtuutuksiin. Valvontaviranomaisen toimivalta määräysten ja ohjeiden antamiseen perustuu puolestaan pääosin asetukseen tai sen nojalla annettuihin ministeriön päätöksiin. Koska toimivallan antaa sitovia määräyksiä olisi perustuttava laissa olevaan yksilöityyn valtuutukseen, on nykytilanne epätydyttävä. Epäkohtana on lisäksi pidettävä sitä, ettei sanoja määräys ja ohje ole kaikissa tapauksissa käytetty viranomaisten määräyksiä ja ohjeita koskevista toimenpiteistä annetussa laissa (573/89) määritellyllä tavalla, vaan ohjeet on eräissä tapauksissa tarkoitettu sitoviksi.

Paineastialain (98/73) tavoitteiden toteuttaminen tarkoituksenmukaisella tavalla edellyttää, että kauppa- ja teollisuusministeriö sekä paineastiain valvontaviranomainen voivat antaa määräyksiä. Tekniikan jatkuvan uudistumisen ja olosuhteiden nopean muuttumisen takia on tarpeen, että valtioneuvostoa alemmanasteisilla viranomaisilla on oikeus tarkentavien turvallisuuteen liittyvien teknisten määräysten antoon. Paineastioita koskevat ongelmat ovat

yksityiskohdiltaan teknisluonteisia ja vaativat siksi sen kaltaista asiantuntemusta, jota turvallisuutta valvovat viranomaiset ensisijaisesti edustavat.

Yksinkertaisia painesäiliöitä koskeva säännöstö on Euroopan yhteisöjen (EY) jäsenmaissa uudistumassa yksinkertaisia painesäiliöitä koskevan direktiivin mukaiseksi. Tarkoitus on, että Suomessa toteutetaan vastaava uudistus. Tämä edellyttää, että paineastialakia täydennetään ulkomaille tapahtuvan tietojen luovutuksen sekä valvontaviranomaiselle kuuluvien kielto-oikeuksien osalta.

2. Asian valmistelu

Esitysluonnos valmisteltiin yhteistyössä kauppa- ja teollisuusministeriön ja teknillisen tarkastuskeskuksen kesken virkatyönä.

Kauppa- ja teollisuusministeriö pyysi esitysluonnoksesta lausunnot seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, puolustusministeriö, valtiovarainministeriö, liikenneministeriö, työministeriö, ilmailuhallitus, merenkulkuhallitus, säteilyturvakeskus, teknillinen tarkastuskeskus, työsuojeluhallitus, Valtionrautatiet, Teollisuuden

Keskusliitto, Kemian Keskusliitto, Suomen Metalli-, Kone- ja Sähköteknisen Teollisuuden Keskusliitto, Suomen Metsäteollisuuden Keskusliitto, Suomen Teknillinen Kauppaliitto, Öljyalan Keskusliitto, Energiataloudellinen Yhdistys ja Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y.

Saaduissa lausunnoissa on esitysluonnokseen suhtauduttu pääosin myönteisesti. Teollisuuden Keskusliitto ja Suomen Metalli-, Kone- ja Sähköteknisen Teollisuuden Keskusliitto ovat lausunnoissaan kiinnittäneet huomiota valtiovarainministeriön asettaman normityöryhmän (KM 1986:10) esittämiin pääperiaatteisiin, joiden mukaan sitovat normit annetaan ensisijaisesti lailla, asetuksella ja valtioneuvoston päätöksellä ja että samasta asiakokonaisuudesta saa antaa säännöksiä ja määräyksiä enintään kolmella sääntelytasolla. Näissä lausunnoissa on myös korostettu Länsi-Euroopan integraatiokohityksen huomioonottamista paineestiasäännöstöä kehitettäessä.

3. Ehdotetut muutokset

Yksinkertaisia painesäiliöitä koskevien säännösten harmonisoinnin toteuttamiseksi ehdotetaan, että paineestialain 4 §:ää täydennettäisiin niin, että valvontaviranomaisella olisi oikeus kieltää paineastian valmistuksen, tullista luovuttamisen, siirtämisen ja käytön ohella sen myynti, mikäli paineastia on paineestialain taikka sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vastainen. Kiellon sijasta valvontaviranomainen voisi myös rajoittaa tällaisen paineastian valmistusta, tullista luovuttamista, siirtämistä, myyntiä ja käyttöä. Koska samantaisia paineestioita valmistetaan yleensä useita kappaleita, on monissa tällaisissa tapauksissa tarkoituksenmukaista antaa niitä kaikkia koskeva yhteinen kieltö. Tämän vuoksi ehdotetaan, että valvontaviranomainen voisi kohdistaa kiellon tai rajoituksen sekä yksittäiseen että useampaan samanlaiseen paineastiaan. Tällainen kieltö voisi esimerkiksi koskea kaikkia tietyn valmistuserän paineestioita, kun riittävän monta tällaiseen erään kuuluvaa paineestiatiaa on todettu paineestiasäännösten tai -määräysten vastaiseksi. Koska pidetään tarpeettomana, että valvontaviranomaisen kieltö-oikeuden ohella säädetään valvontaviranomaisen palveluksessa olevan tarkastajan kieltö-oikeudesta, ehdotetaan maininta tarkastajan kieltö-

oikeudesta poistettavaksi. Asia on senlaatuinen, että valvontaviranomainen voi ratkaista sen sisäisesti.

Yksinkertaisia painesäiliöitä koskevissa, EY:n jäsenmaissa voimaan saatettavissa säännöksissä edellytetään, että valvontaviranomaisella ja tarkastuselimellä on tarvittaessa mahdollisuus luovuttaa tietoja ulkomaille. Kyseeseen tulevat jäljennös tyyppitarkastustodistuksesta, rakennetta ja valmistusmenetelmää koskevan suunnitelman jäljennökset sekä tiedot tutkimuksista, testauksista ja tarkastuksista. Muutoinkin tietojen vaihto on tärkeää kansainvälisessä yhteistyössä. Teknisen turvallisuuden kannalta ovat merkittäviä erityisesti onnettomuuksia koskevat tiedot. Näiden syiden vuoksi ehdotetaan, että paineestialain 6 a §:ssä säädettäisiin tarkastuskeskukselle oikeus antaa vastaaville tarkastustoimintaa harjoittaville ulkomaisille toimielimille sekä kansainvälisille järjestöille ja yhteistyöhön osallistuville valtioille kansainvälisen yhteistyön kannalta tarpeellisia tietoja. Henkilötietojen luovuttaminen ulkomaille tapahtuisi kuitenkin henkilörekisterilain (471/87) mukaisesti.

Norminannon laillisuuden varmistamiseksi ja yhtenäistämiseksi ehdotetaan, että paineestialain 12 §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan asetuksella voitaisiin valtuuttaa kauppa- ja teollisuusministeriö antamaan tarkempia määräyksiä paineestioista. Valtuutus koskisi myös tällaisten määräysten antoa paineestioiden rakenneaineista ja varustelusta sekä niiden suunnittelusta, valmistuksesta, maahantuonnista, testauksesta, sijoituksesta, käytöstä, tarkastuksesta ja muusta valvonnasta. Lisäksi voitaisiin valvontaviranomainen asetuksella valtuuttaa antamaan tarkempia teknisiä ja turvallisuuteen liittyviä määräyksiä ja ohjeita kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen soveltamisesta sekä valtuuttaa määräämään tai hyväksymään sen soveltamisessa noudatettavaksi standardin. Paineestialain 5 §:n 2 momentti voitaisiin samalla kumota tarpeettomana, sillä muusta valvonnasta annetuiksi määräyksiksi olisi katsottava esimerkiksi paineastian tuotanto-, varasto-, myynti- ja käyttökirjanpitoa koskevat valvontaa varten tarpeelliset määräykset.

Uudistus edellyttää myös, että paineestiasetuksessa olevia valtuutussäännöksiä osaksi korjataan ja osaksi kumotaan ja että paineestiasetuksen nojalla annetuissa kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksissä olevat tarpeettomat valtuutussäännökset kumotaan.

Paineastioiden valmistusta, tarkastusta ja käyttöä koskevia säännöksiä ja määräyksiä ei ole tarpeen soveltaa silloin, kun paineastian vaarallisuuden on katsottava olevan vähäinen tai kun säännöksissä ja määräyksissä edellytetty turvallisuustaso voidaan saavuttaa muulla tavoin. Tilanne on tällainen esimerkiksi silloin, kun paineastia on pienikokoinen tai kun muut tekijät kuin paineenkestävyys määrittävät paineastian riittävän lujuuden. Koska tällaisissa tapauksissa voivat erityiset normit osoittautua tarpeellisiksi, ehdotetaan, että teknillinen tarkastuskeskus voitaisiin asetuksella valtuuttaa antamaan tarkempia teknisiä ja turvallisuuteen liittyviä määräyksiä ja ohjeita sellaisista paineestioista, joihin ei sovelleta paineastian valmistusta, tarkastusta ja käyttöä koskevia säännöksiä ja määräyksiä.

Erityiset normit saattavat olla tarpeen myös silloin, kun asetuksen soveltaminen olisi kohtuutonta tai epätarkoituksenmukaista. Esimerkiksi eräiden siirrettävien korkeapainepesureiden käyttäminen edellyttäisi käyttäjältään konemestarin kirjaa, mitä ei ole pidettävä tarkoituksenmukaisena. Lisäksi on olemassa tuotteita, joiden valvontaan ei paineestiasäännösten soveltaminen ole mielekäästä. Tällaisia ovat esimerkiksi olutpullot ja autonrenkaat. Tämän vuoksi ehdotetaan, että teknillinen tarkastuskeskus voitaisiin asetuksella valtuuttaa antamaan tarkempia teknisiä ja turvallisuuteen liittyviä määräyksiä ja ohjeita niissä tapauksissa, joissa asetuksen soveltaminen olisi kohtuutonta tai epätarkoituksenmukaista paineastian suunnittelun, rakenneaineen, valmistuksen, testauksen, tarkastuksen ja käytön osalta. Edelly-

tyksenä olisi kuitenkin näissäkkin tapauksissa, että tarpeellinen turvallisuus voidaan tällä tavoin saavuttaa.

Paineastialaissa ja -asetuksessa sekä niiden nojalla annetuissa kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksissä ei ole mahdollista ottaa huomioon kunkin yksittäisen paineastiaryhmän erityisominaisuuksia. Tämän vuoksi ehdotetaan, että teknillinen tarkastuskeskus voitaisiin asetuksessa valtuuttaa antamaan tarkempia teknisiä ja turvallisuuteen liittyviä määräyksiä ja ohjeita sellaisista paineestioista, joiden osalta kauppa- ja teollisuusministeriön antamien määräysten noudattaminen olisi turvallisuuden kannalta riittämätöntä. Turvallisuussyistä tarvetta poiketa kauppa- ja teollisuusministeriön määräyksistä olisi esimerkiksi eräiden paineastiaryhmien tarkastusaikavälien ja tarkastusmenetelmien osalta.

4. Esityksen taloudelliset ja henkilöstövaikutukset

Ehdotus on toteutettavissa nykyisin voimavaroin.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuonna 1991.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

paineastialain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 2 päivänä helmikuuta 1973 annetun paineastialain (98/73) 5 §:n 2 momentti, *muutetaan* 4 §:n 2 momentti sekä

lisätään lakiin uusi 6 a § ja 12 §:ään uusi 2 ja 3 momentti seuraavasti:

4 §

Valvontaviranomainen voi kieltää tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vastaisen paineastian valmistuksen, tul-

lista luovuttamisen, siirtämisen, myynnin ja käytön. Kiellon sijasta valvontaviranomainen voi määrätä vastaavia rajoituksia. Kielto tai rajoitus voi koskea yhtä tai useaa samanlaista paineastiaa. Milloin valvontaviranomaisen pal-

veluksessa olevalla tarkastajalla on perusteltua syytä epäillä yksittäistä paineastia määräysten vastaiseksi, voi hän antaa vastaavan väliaikaisen kiellon, joka on voimassa siihen saakka, kun valvontaviranomainen on ratkaissut asian kiireellisenä tehtävän tutkimuksen perusteella.

6 a §

Teknillinen tarkastuskeskus saa antaa kansainvälisen yhteistyön kannalta tarpeellisia tietoja vastaaville tarkastustoimintaa harjoittaville ulkomaisille toimielimille, kansainvälisille järjestöille ja yhteistyöhön osallistuville valtioille. Luovutettaessa henkilötietoja ulkomaille on noudatettava, mitä henkilörekisterilaissa (471/87) säädetään.

12 §

Asetuksella voidaan säätää, että kauppa- ja teollisuusministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä paineastioista, niiden rakenneaineista ja varustelusta sekä niiden suunnittelusta, valmistuksesta, maahantuonnista, testauksesta, sijoituksesta, käytöstä, tarkastuksista ja muusta valvonnasta. Samoin voidaan asetuksella säätää, että valvontaviranomainen voi antaa tarkempia teknisiä ja turvallisuuteen liittyviä määräyksiä ja ohjeita tässä tarkoitetun ministeriön päätöksen soveltamisesta sekä määrätä tai hyväksyä sen soveltamisessa noudatettavaksi standardin.

Lisäksi voidaan asetuksella säätää, että teknillinen tarkastuskeskus voi antaa tarkempia teknisiä ja turvallisuuteen liittyviä määräyksiä ja ohjeita sellaisista paineastioista, joihin ei paineastian vaarattomuuden takia tai sen vuoksi, että tarpeellinen turvallisuus voidaan saavuttaa muulla tavoin, ole tarpeen soveltaa paineastian valmistusta, tarkastusta ja käyttöä koskevia säännöksiä ja määräyksiä. Asetuksella voidaan myös säätää, että teknillinen tarkastuskeskus voi antaa tarkempia teknisiä ja turvallisuuteen liittyviä määräyksiä ja ohjeita sellaisista paineastiaryhmistä, joiden osalta asetuksen soveltaminen olisi kohtuutonta tai epätarkoituksenmukaista suunnittelun, rakenneaineen, valmistuksen, testauksen, tarkastuksen tai käytön osalta, mikäli tarpeellinen turvallisuus voidaan näin saavuttaa. Asetuksella voidaan lisäksi säätää, että teknillinen tarkastuskeskus voi asetuksessa yksityiskohtaisemmin säädetyissä tapauksissa antaa tarkempia teknisiä ja turvallisuuteen liittyviä määräyksiä ja ohjeita sellaisista paineastioista, joiden osalta kauppa- ja teollisuusministeriön antamien määräysten noudattaminen olisi turvallisuuden kannalta riittämätöntä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 13 päivänä syyskuuta 1991

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Kauppa- ja teollisuusministeri *Kauko Juhantalo*

Laki

paineastialain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 2 päivänä helmikuuta 1973 annetun paineastialain (98/73) 5 §:n 2 momentti,
muutetaan 4 §:n 2 momentti sekä
lisätään lakiin uusi 6 a § ja 12 §:ään uusi 2 ja 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Valvontaviranomainen tai valvontaviranomaisen palveluksessa oleva tarkastaja voi kieltää määräysten vastaisen paineastian valmistuksen, tullista luovuttamisen, siirtämisen ja käytön. Milloin tarkastajalla on perusteltua syytä epäillä paineastiaa määräysten vastaiseksi, voi hän antaa vastaavan väliaikaisen kiellon, joka on voimassa siihen saakka, kun valvontaviranomainen on ratkaissut asian kiireellisenä tehtävän tutkimuksen perusteella.

Valvontaviranomainen voi kieltää tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vastaisen paineastian valmistuksen, tullista luovuttamisen, siirtämisen, myynnin ja käytön. Kiellon sijasta valvontaviranomainen voi määrätä vastaavia rajoituksia. Kielto tai rajoitus voi koskea yhtä tai useaa samanlaista paineastiaa. Milloin valvontaviranomaisen palveluksessa olevalla tarkastajalla on perusteltua syytä epäillä yksittäistä paineastiaa määräysten vastaiseksi, voi hän antaa vastaavan väliaikaisen kiellon, joka on voimassa siihen saakka, kun valvontaviranomainen on ratkaissut asian kiireellisenä tehtävän tutkimuksen perusteella.

5 §

Valvontaviranomainen voi antaa paineastiain tuotanto-, varasto-, myynti- ja käyttökirjanpitoa koskevia valvontaa varten tarpeellisia määräyksiä.

(2 mom. kumotaan)

6 a §

Teknillinen tarkastuskeskus saa antaa kansainvälisen yhteistyön kannalta tarpeellisia tietoja vastaaville tarkastustoimintaa harjoittaville ulkomaisille toimielimille, kansainvälisille järjestöille ja yhteistyöhön osallistuville valtioille. Luovutettaessa henkilötietoja ulkomaille on noudatettava, mitä henkilörekisterilaissa (471/87) säädetään.

12 §

Asetuksella voidaan säätää, että kauppa- ja teollisuusministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä paineastioista, niiden rakenneaineista ja varustelusta sekä niiden suunnittelusta, valmistuksesta, maahantuonnista, testauksesta, sijoituksesta, käytöstä, tarkastuksista ja muusta valvonnasta. Samoin voidaan asetuksella säätää, että valvontaviranomainen voi antaa tarkempia teknisiä ja turvallisuuteen liittyviä määräyksiä ja ohjeita tässä tarkoitetun ministeriön päätöksen soveltamisesta sekä määrätä tai hyväksyä sen soveltamisessa noudatettavaksi standardin.

Lisäksi voidaan asetuksella säätää, että teknillinen tarkastuskeskus voi antaa tarkempia teknisiä ja turvallisuuteen liittyviä määräyksiä ja ohjeita sellaisista paineastioista, joihin ei paineastian vaarattomuuden takia tai sen vuoksi, että tarpeellinen turvallisuus voidaan saavuttaa muulla tavoin, ole tarpeen soveltaa paineastian valmistusta, tarkastusta ja käyttöä koskevia säännöksiä ja määräyksiä. Asetuksella voidaan myös säätää, että teknillinen tarkastuskeskus voi antaa tarkempia teknisiä ja turvallisuuteen liittyviä määräyksiä ja ohjeita sellaisista paineastiaryhmistä, joiden osalta asetuksen soveltaminen olisi kohtuutonta tai epätarkoituksenmukaista suunnittelun, rakenneaineen, valmistuksen, testauksen, tarkastuksen tai käytön osalta, mikäli tarpeellinen turvallisuus voidaan näin saavuttaa. Asetuksella voidaan lisäksi säätää, että teknillinen tarkastuskeskus voi asetuksessa yksityiskohtaisemmin säädetyissä tapauksissa antaa tarkempia teknisiä ja turvallisuuteen liittyviä määräyksiä ja ohjeita sellaisista paineastioista, joiden osalta kauppa- ja teollisuusministeriön antamien määräysten noudattaminen olisi turvallisuuden kannalta riittämätöntä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .
